

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของคณะกรรมการ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดจังหวัดอำนาจเจริญ ในบทนี้ผู้วิจัย ได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของ คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดจังหวัดอำนาจเจริญ ผู้วิจัยได้สรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลเห็นว่าการ ดำเนินงานการจัดการศึกษาของ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล โดยรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.84, SD. = 0.08$)

2. คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลที่มี สถานภาพต่างกันระดับการศึกษาต่างกัน เห็นว่าการดำเนินงานการจัดการศึกษาของ การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล พบว่า

3.1 การดำเนินงานการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานนอกระบบ

สภาพปัญหา ประชาชนมองไม่เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาขึ้น พื้นฐานนอกระบบ นักศึกษาหลากหลายกลุ่มเป้าหมายแตกต่างทั้งกลุ่มอายุและวัยวุฒิ ประสบการณ์ในการเรียนรู้และจุดประสงค์ความต้องการในการเรียนต่างกัน รายวิชาตาม โครงสร้างหลักสูตรมีมากเกินไปนักศึกษาไม่มาพบกลุ่ม ต้องไปประกอบอาชีพที่ต่างจังหวัด สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา ไม่มีอินเทอร์เน็ตสืบค้นการทำ รายงาน นักศึกษาไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แนวทางแก้ไข ประชาสัมพันธ์รณรงค์ทุกรูปแบบ จัดมุมแนะแนวใน กศน. ตำบลแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามกลุ่มอายุและนัดพบกลุ่มคนละวันจัดหาสื่อแบบฝึกหัดให้นักศึกษาเพิ่มเติมจากสื่อเอกสารแบบเรียน มอบหมายให้ทำรายงาน โครงการและทำข้อตกลงระหว่างครูกับนักศึกษาและครูแจ้งวันเวลาสอบสนามสอบก่อนประมาณ 2 – 3 สัปดาห์ เพื่อให้ นักศึกษาเตรียมตัวมาสอบ

3.2 การดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ

สภาพปัญหา งบประมาณมีจำนวนจำกัด วัสดุอุปกรณ์ในการฝึกวิชาชีพไม่เพียงพอกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เพราะจำนวนผู้เรียนมีมาก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้เรียนมาไม่พร้อมกัน การจัดวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นส่วนมากจะจัดตรงกับฤดูกาลทำนาหรือเกี่ยวข้าว วัสดุบางครั้งหาไม่ได้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนบางครั้งต้องเปลี่ยนแปลงรายวิชาใหม่ กิจกรรมที่จัดไม่ดำเนินการต่อเนื่อง ผลผลิตสินค้ามาแล้วไม่มีตลาดจำหน่าย สินค้าไม่ได้มาตรฐาน

แนวทางแก้ไข ควรมีการจัดทำเวทีประชาคม และจัดงบประมาณให้มากขึ้น และควรส่งเสริมให้เครือข่ายมีส่วนสนับสนุนงบประมาณ โดยจัดทำโครงการขอสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และควรลดจำนวนกลุ่มเป้าหมายต้องการเรียนวิชาชีพพลดลง ภูมิปัญญาถิ่นมาร่วมกิจกรรมและร่วมจัดนิทรรศการและจำหน่ายสินค้ากับภาคีเครือข่ายและส่วนราชการ

3.3 การดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

สภาพปัญหา งบประมาณมีจำนวนจำกัดและกลุ่มเป้าหมายมีมากขึ้นไป ส่วนมากผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะเป็นนักเรียนนอกกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน บางกิจกรรมหรือบางโครงการถูกกำหนดมาจากศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอและสำนักงาน กศน.จังหวัด เรียบร้อยแล้ว ประชาชนไม่ค่อยได้เข้าร่วมกิจกรรม

แนวทางแก้ไข ควรมีการสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและประชาสัมพันธ์กิจกรรมทุกรูปแบบเพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ร่วมกิจกรรมและควรลดปริมาณกลุ่มเป้าหมายลดลงจากเดิมและควรมีการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม ควรให้นักศึกษาเข้ามา มีบทบาทในการกำหนดโครงการ

3.4 การดำเนินงานเพื่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน

สภาพปัญหา งบประมาณมีจำนวนจำกัด และกลุ่มเป้าหมายกำหนดจำนวนมากเกินไป ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนมากจะเป็นหมู่บ้านทุกครัวเรือน เช่น โครงการทำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง วัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอ การดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง ควรมีการทัศนศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวทางแก้ไข ควรมีการสำรวจทำเวทีประชาคมและความต้องการกลุ่มเป้าหมาย ลดปริมาณกลุ่มเป้าหมายและควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายและควรจัดสรรงบประมาณมากกว่าเดิม และจัดหาวิทยากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน และควรให้ภาคีเครือข่ายร่วมจัดกิจกรรม

3.5 การดำเนินงานเพื่อการจัดการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

สภาพปัญหา ประชาชนมองไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน สื่อหนังสือไม่ทันสมัยไม่ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการ จุดบริการการอ่านอยู่ไกล ไม่มีสื่ออินเทอร์เน็ตไว้บริการ

แนวทางแก้ไข มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมทุกรูปแบบและจัดกิจกรรมเชิงรุกบริการการอ่านร่วมกับส่วนราชการและเครือข่าย ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อสื่อวารสารตำบลมากขึ้นควรมีการสำรวจความต้องการสื่อ หนังสือ วารสารว่ากลุ่มเป้าหมายต้องการอะไร ควรจัดหาสื่อ อินเทอร์เน็ตไว้บริการ และควรส่งเสริมสนับสนุนชุมชนรักการอ่าน

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. คณะกรรมการการศึกษาของ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลเห็นว่า การดำเนินงานการจัดการศึกษาของ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.08) สอดคล้องกับผลการศึกษาของกษนันทน์ จิรนุญญิกัญญา (2547 : บทคัดย่อ) ; นพรัตน์ แท่นทอง (2548 : บทคัดย่อ) ; โอปาร โสมคำ (2549 : บทคัดย่อ) ; สุรเกียรติ์ คำยา (2551 : บทคัดย่อ) ; ฤดี ศิริภาพ (2550 : บทคัดย่อ) ; โอเวน (Owen, 2002 : 563-A) และ มงคล แก้วดี (2553 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า การดำเนินงานการจัดการศึกษาของ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของมานะ สามัคคี (2548 : 104), สายัณห์ พันธุ์งาม (2552 : 84) ; พัฒนา ปู่วัง (2549 : บทคัดย่อ) และจิตติวัฒน์ พัฒนเจริญ (2551 : 118) ซึ่งพบว่า

สมรรถภาพการปฏิบัติงานของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลางการที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ได้จัดและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีกลไกหลักในการขับเคลื่อนและมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล โดยจัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเช่นจัดส่งเสริมการศึกษานอกระบบ การส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษานอกระบบ ระดับขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่องและจัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบโดยส่งเสริมการอ่าน จัดและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ บริการข่าวสารข้อมูลและสื่อทุกประเภท จัดและส่งเสริมกิจกรรม ห้องสมุดประชาชนตำบล ห้องสมุดชุมชน มุมหนังสือบ้าน บริการการเรียนรู้ในชุมชนร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น มีศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix it Center) ร่วมกับ (สอศ.) ชมรมผู้ปกครอง ผู้บริโภค ร่วมกับ (สคบ.) ศูนย์เรียนรู้ ICT ชุมชนร่วมกับ (กระทรวงไอซีที) มุมวิทยาศาสตร์ เพื่อชีวิต ร่วมกับ (สสวท.) หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ร่วมกับ โรงพยาบาล สถานีอนามัย ธนาคารเคลื่อนที่ การป้องกันบรรเทาสาธารณภัย ร่วมกับการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2553 : 21)

2. คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ที่มีสถานภาพต่างกันเห็นว่าการดำเนินงานการจัดการศึกษาของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลโดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของฤดี ศิริภาพ (2550 : บทคัดย่อ) และ อนันท์ เฟื่องทอง (2553 : 121) ที่ได้ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งพบว่า คณะกรรมการ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลโดยรวมไม่แตกต่างกันมีแต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จูติวัฒน์ พัดเจริญ (2551 : 118) ซึ่งพบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์การศึกษา สังกัดหน่วยงานทหารบก จังหวัดลพบุรี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงานแตกต่างกัน (p -value < .001)

การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากแนวคิดความเชื่อพื้นฐาน และหลักการของการศึกษานอกระบบเป็นการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม นำความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เชื่อว่าผู้ใหญ่เป็นผู้มีความรู้

และประสบการณ์ มีคุณลักษณะและเป้าหมายในการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากเด็ก เช่น ผู้ใหญ่ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพแล้ว ต้องการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงอาชีพที่ทำอยู่ บางคนเป็นผู้ประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน แต่ยังมีพื้นฐานการศึกษาค่อนข้างต่ำ ต้องการได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นเพื่อการศึกษาต่อ หรือการพัฒนาคุณภาพชีวิต บางคนเป็นผู้นำชุมชน ต้องการเรียนเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของตนเองในการปฏิบัติหน้าที่ บางคนเป็นผู้นำชุมชน ต้องการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของตนเองในการปฏิบัติหน้าที่ บางคนเป็นผู้นำท้องถิ่น บางคนต้องการ ได้รับการยอมรับจากสังคมอาจมีปัญหาและข้อจำกัดในการเรียนรู้ เช่น ไม่มีเวลาเรียน เนื่องจากต้องประกอบอาชีพควบคู่ไปกับการเรียน ขาดความมั่นใจ เรียนรู้อาไรเรื่องได้ช้า ตลอดจนมีข้อบกพร่องทางร่างกาย เช่น ทางด้านสายตาและการได้ยิน ดังนั้นการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่จะต้องคำนึงถึงลักษณะเหล่านี้

นอกจากนี้ยังพัฒนาหลักสูตรและวิธีการจัดสาระ และกระบวนการเรียนการสอน จะต้องสอดคล้องกับทฤษฎีหลักสูตรตามแนวทางการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ ตลอดจนธรรมชาติการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น โดยใช้หลักการและศาสตร์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) รวมทั้งผู้สอนก็จะต้องมีความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้ใหญ่ โดยกำหนดสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาผู้ใหญ่ และปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่ที่มุ่งเน้นส่งเสริม การวิเคราะห์สภาพสังคม และการแก้ปัญหา โดยใช้กระบวนการ “คิดเป็น” เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำไปสร้างองค์ความรู้และนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพได้ทันที ดังนั้น การจัดสาระและกิจกรรมการเรียนรู้จึงมีความจำเป็นต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2551 : 19)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1.1 ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้คณะกรรมการการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้ร่วมรับรองหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่น ดังนั้นสถานศึกษาควรกำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษาให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการพิจารณา เห็นชอบและอนุมัติหลักสูตรที่

สถานศึกษากำหนดขึ้น โดยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการจัดอบรมประชุมชี้แจง ศึกษาดูงาน ให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตนเอง ให้คณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านวิชาการ การเสนอข้อคิดเห็นในการจัดทำหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร การนิเทศติดตามประเมินผล เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงท้องถิ่นเป็นหลัก

1.2 ผลการวิจัยพบว่า การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ โดยเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัสดุที่มีในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

ดังนั้น ควรกำหนดเป็นนโยบายสถานศึกษาโดยกำหนดระบบนิเทศติดตามผลภายในไว้ในแผนปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา ให้เป็นระบบและต่อเนื่อง ในรูปแบบคณะกรรมการ พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการนิเทศติดตามผลมาใช้ในการพัฒนางานของครูและพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล และให้คณะกรรมการสถานศึกษาควรกำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่นให้สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ภายในท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้านอาชีพอย่างไม่ต่ำกว่า 20 ชั่วโมง ก่อนจบการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้ผู้เรียนจะได้มีทักษะความรู้ด้านอาชีพ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

1.3 ผลการวิจัยพบว่า การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษามีความหลากหลาย ควรจัดให้มีสื่อและเอกสารสิ่งพิมพ์ประกอบการจัดการศึกษามีความเหมาะสม จำนวนเพียงพอ และทันสมัย ควรมีการบริการคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตใน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ดังนั้น สถานศึกษาควรกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และแผนปฏิบัติการประจำตำบล ให้สถานศึกษาทำแผนของงบประมาณจากต้นสังกัด และทำโครงการร่วมพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยร่วมกับภาคีเครือข่าย ระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหา ในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลในระดับกลุ่มจังหวัดหรือ ระดับภาค

2.2 ควรมีการนำผลที่พบเกี่ยวกับปัญหา ในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ และพันธกิจ ของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ไปประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินงานของแต่ละศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เช่นการทำเป็น โครงการ แล้วจึงทำการประเมินโครงการ

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Reserch) เกี่ยวกับปัญหาในการ ดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ตามพันธกิจของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY